

Rijksbouwmeester Liesbeth van der Pol bij de EU Aanbestedingendag, met achter de tafel Bram Peper (gespreksleider), David Orobio de Castro (advocaat Stibbe), Jeroen van Schooten (voorzitter BNA), Peter Noordanus (voorzitter Neprom) en Roelof Bleker (wethouder Enschede, voorzitter VNG commissie ruimte en wonen).

Struikelen en opstaan

De Selectie > Tekst: Cilly Jansen > Beeld: Henryk Gajewski

Architectuur Lokaal zegde bij de EU Aanbestedingendag eind vorig jaar, toe om zich versterkt in te zetten voor verbetering van het opdrachtgeverschap bij architectuuropdrachten. Bij de bron, de formulering van de aanbestedingsprocedures. Daarom analyseerde het Steunpunt Ontwerpwedstrijden van Architectuur Lokaal alle aanbestedingsprocedures die in 2009 zijn gestart. De eerste resultaten stemmen tot nadenken.

We herkennen de bekende klachten van architecten: te hoge eisen voor de omzet, onhaalbare eisen voor referentieprojecten, onnodige beperkingen waardoor kleine bureaus niet kunnen meedingen. Maar waarom stellen gemeenten die onmogelijke eisen, zijn er gegronde redenen voor? 'Negen van de tien opdrachtgevers zijn niet professioneel', constateerde een doorgewinterde ambtenaar die graag het beste uit architecten wil halen. 'En er is niet één startpunt. Er zijn opdrachtgevers die van alles willen, en er zijn opdrachtgevers die het niet weten. De eersten zoeken een architect vanuit hun ambities, de anderen zoeken advieshulp - die kan trouwens ook door een architect worden geboden'. Om iets aan de problemen te doen, was zijn advies: 'Breng juristen en architecten dichter bij elkaar en vooral: houdt het simpel.'

De analyses van de aanbestedingen in de afgelopen maanden leidden tot een gedetailleerd inzicht in de praktijk. Er waren procedures bij met wettelijk niet toegestane eisen, maar ook een enkele met opvallend lage eisen. Er waren procedures bij met herkenbaar bij elkaar geknipte en geplakte teksten uit andere procedures, onleesbare procedures door overmatig juridisch taalgebruik, maar ook

intelligente, op de specifieke opgave toegesneden leidraden. Er waren procedures bij waarbij architecten die voor een opdracht in aanmerking wilden komen, zich vooraf akkoord moesten verklaren met nog niet bekende eisen.

Het vooroordeel dat commerciële adviseurs het significant slechter zouden doen dan gemeentelijke inkopers zag het Steunpunt niet bevestigd, dat moet ook worden gezegd. Adviseurs en professionele inkopers zoeken de grenzen binnen de jurisprudentie op, zoals een omzetsite die drie keer zo groot is als het gemiddelde jaarlijkse honorarium voor de opdracht. Of er wordt van architecten geëist dat er al meerdere van hun ontwerpen voor soortgelijke gebouwen zijn uitgevoerd: bij een schoolgebouw drie tot vijf scholen, idem voor gemeentehuizen, brandweerkazernes, parkeergarages etc. Dat zelfs architecten die aan deze eisen voldoen, ooit voor de eerste keer een ontwerp maakten, lijkt geen argument om anderen ook die kans te bieden. Zulke eisen zijn niet per definitie gebaseerd op de relevantie ervan, maar gewoon op wat kan en misschien ook mag, en waardoor de selectie wellicht sneller kan verlopen. Het merendeel van de beoordelingscommissies bleek geen deskundige

beoordelaars van architectuur en stedenbouw te bevatten. Ook kwamen we leidraden tegen met ongemotiveerde eisen, waarbij onduidelijk was waarop bedragen of referenties waren gebaseerd. Soms lijken de bedragen uit de lucht te vallen, en tuimelen ze na kritiek daarop net zo gemakkelijk met vele tienduizenden euro's naar beneden. Enzovoorts. Waar het telkens op neerkomt: opdrachten die niet zijn gebaseerd op duidelijke ambities, resulteren in even richtingloze procedures. Waarover architecten zich tegelijkertijd buigen om bij de bestudering daarvan allemaal over dezelfde onduidelijkheden of onredelijkheid te struikelen. In de kwartaalberichten die het Steunpunt vanaf dit jaar publiceert, worden de resultaten van de analyses exact in kaart gebracht, zodat zichtbaar wordt of er verbeteringen optreden.

Opdrachten die niet zijn gebaseerd op duidelijke ambities, resulteren in even richtingloze procedures.

Om daarbij behulpzaam te zijn heeft het Steunpunt zich de afgelopen maanden tevens gericht op de start van de aanbestedingen. Zo spoedig mogelijk na de aankondiging van een opdracht reageren we gevraagd en ongevraagd op de publicaties en doen we voordat de vragenronde sluit, aanbevelingen aan de opdrachtgever of diens adviseur voor verbeteringen. Deze actie wordt door de opdrachtgevers goed ontvangen. De aanbevelingen worden gepubliceerd op de vernieuwde website www.ontwerp-wedstrijden.nl met het doel, in algemene zin bij te dragen aan de professionalisering van het aanbesteden van architectuuropdrachten - een werkwijze die bijvoorbeeld in de bouw al langer gangbaar is. De publicaties waarop het Steunpunt reageert, worden ontleend aan de Aanbestedingskalender. Omdat voor niet-Europese opdrachten (nog) geen openbare aankondigingsplicht bestaat kan het Steunpunt niet garanderen dat er geen procedure ontbreekt. Wie een opdracht mist, wordt dan ook verzocht deze aan het Steunpunt te melden.

Het inzicht dat wordt opgedaan met deze aanpak, biedt meer mogelijkheden. Door het volgen van de procedures en het bijhouden van de resultaten ontstaat voor het eerst inzicht in wat er in Nederland waar en door wie wordt gebouwd. Op de website zijn categorieën van opgaven onderscheiden, zoals gemeentehuizen, maatschappelijk vastgoed, opgaven op het gebied van infrastructuur, water, landschap en openbare ruimte etc. De website is in ontwikkeling, alle reacties zijn welkom.

Informatie

Het Steunpunt Ontwerpwedstrijden is de onafhankelijke, niet-commerciële helpdesk voor uitschrijvers van architectuuropdrachten en prijsvragen in Nederland. Hiermee wordt beoogd bij te dragen aan professionalisering van het opdrachtgeverschap en aan een gezonde bouwcultuur in Nederland. Het Steunpunt biedt ondersteuning aan alle opdrachtgevers. Ook deelnemers aan selectieprocedures kunnen voor informatie terecht bij het Steunpunt. Het Steunpunt wordt beheerd door Architectuur Lokaal.
www.ontwerp-wedstrijden.nl